

Van	Adviesraad Sociaal Domein
Aan	College van burgemeester en wethouders
Onderwerp	Advies Regelvrij integraal sociaal domein
Behandeld door	Werkgroep WMO
Datum	6 februari 2020

Titel: Regelvrij integraal sociaal domein

1. Inleiding

Voor u ligt het advies over de aangekondigde pilot 'Regelvrij integraal sociaal domein'. Dit is een ongevraagd advies. De adviesraad sociaal domein (hierna de ASD) wil met dit advies bijdragen aan een succesvolle uitvoering van de voorgenomen pilot met een regelvrij integraal sociaal domein. De vraag die de ASD wil beantwoorden is: op welke wijze is een proef met een regelvrij sociaal domein uit te voeren met daarbij de grootste kans op een verbeterd welzijn van de gezinnen in combinatie met een mogelijke kostenbesparing.

1.1 Aanleiding

De gemeenteraad heeft in haar vergadering van 2 juli 2019, in een initiatiefvoorstel, het college opgedragen met onmiddellijke ingang een pilot regelvrij integraal sociaal domein op te starten. De ASD staat volledig achter dit voorstel, maar ziet in de uitvoering wel een aantal kansen en bedreigingen.

1.2 Waarom een advies over regelvrij integraal sociaal domein?

In dit advies wil de ASD ingaan op de gevolgen van de pilot regelvrij integraal sociaal domein voor de gezinnen die meervoudige zorg ontvangen in Oosterhout. Naar het inzicht van de ASD kan de proef namelijk positieve en mogelijk negatieve gevolgen hebben. Met het uitbrengen van dit advies wil de ASD de kans op succes vergroten.

2. Onze waarnemingen

De opdracht van de gemeenteraad aan het college is enerzijds heel ruim. Door deze open opdracht heeft het college alle mogelijkheden om een pilot van elke omvang en zwaarte van problematiek op te starten. Anderzijds draagt de raad het college op hierover reeds in september van 2020 door middel van een evaluatie te rapporteren.

2.1 Inhoudelijke aandachtspunten

De ASD en meer specifiek de werkgroep WMO, heeft intern gediscussieerd over een mogelijke uitvoering van zo'n pilot en over de gewenste resultaten die een dergelijke pilot moet opleveren. Het resultaat moet duidelijk maken of de pilot navolging kan hebben voor alle gezinnen in Oosterhout die meervoudige zorg ontvangen.

In de discussie is het volgende vastgesteld:

- Is een proef van 20 gezinnen voldoende, te veel of juist te weinig?
- Is een proef van een jaar voldoende om duidelijkheid te krijgen over het eventuele succes van een integrale aanpak?
- Is het niet te vroeg om al in september 2020 te evalueren? Zijn gezinnen dan al geselecteerd? En hoe lang is in september 2020 de integrale aanpak uitgeprobeerd?
- Wat moet uit de evaluatie duidelijk worden? Daar heeft de gemeenteraad geen uitspraak over gedaan. Gaat het over kostenbesparing of juist een toenemend welzijn voor de gezinnen die deelnemen aan de proef?
- Vanuit welk budget moet de proef betaald worden?

3. Bevindingen

3.1 Participatieproces

Gelet op de interne discussie in de ASD en de werkgroep WMO, is besloten de klankbordgroep te ondervragen. Zo kunnen deze inwoners van Oosterhout meedenken over de vragen die de ASD heeft bij de uitvoering van de proef. De ASD heeft de volgende vragen uitgezet bij de klankbordgroep:

- Wat vindt u van het idee om een proef te houden met een regelvrij sociaal domein?
- Wat vindt u van de omvang van de proef bij 20 gezinnen?
- Wat vindt u van de tijdsduur van de proef?
- Waar moet deze proef uit betaald worden?
- Als de kosten bij de proef hoger dan verwacht uitvallen, wie moet dat dan betalen?
- Waarover moet de evaluatie uitsluitsel geven?

De ASD heeft een digitale enquête toegestuurd met de vragen. De klankbordgroep bestaat uit 175 leden. De enquête is ingevuld door 82 leden van de klankbordgroep.

3.2 Ontvangen informatie van de deelnemers aan de participatie

We weten niet of de klankbordgroep een afspiegeling is van de samenleving in Oosterhout. Verder is het aantal respondenten van 82 te laag om betrouwbare uitspraken te doen. We kunnen dit aantal reacties zien als een indicatie van wat inwoners van Oosterhout vinden van de proef met het regelvrij integraal sociaal domein.

Beantwoording van de vragen door de klankbordgroep

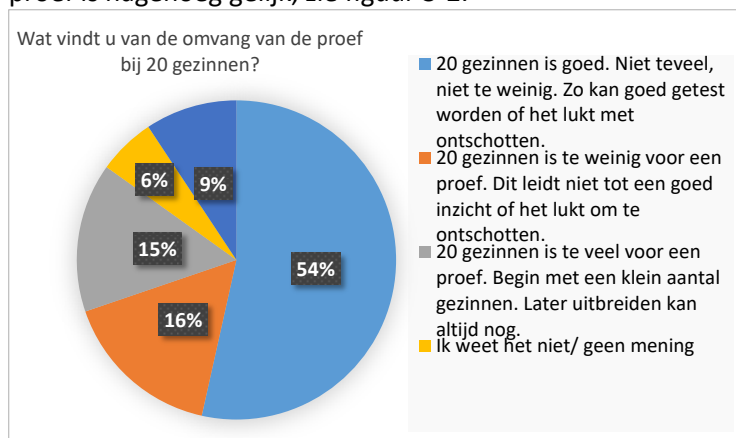
Bijna twee derde van de respondenten vindt dat een integrale aanpak altijd moet plaatsvinden en niet alleen tijdens een proef. Slechts 3% vindt een integrale aanpak te ingewikkeld en 7% weet het niet. Zie figuur 3-1.

Figuur 3-1; wat vindt u van het idee om een proef te houden met een regelvrij sociaal domein?

Ruim een kwart van de respondenten geeft een toelichting. Daaruit blijkt dat men positief is over een proef, maar men wijst ook op de complexiteit van het onderwerp. Een respondent verwoordt het zo: *'Vereenvoudiging is goed. Maar is er voldoende kennis in huis. Is dit niet een verkapte bezuiniging: krijgt de ene contactpersoon dan 3x zoveel tijd zich in de complexe situatie van het gezin te verdiepen?'*

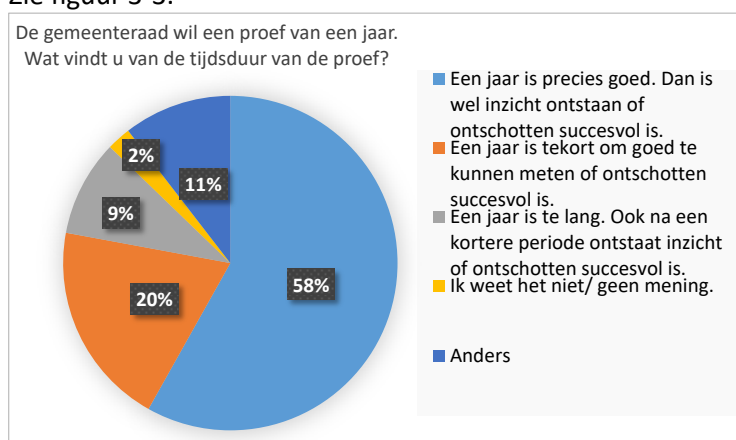
Iets meer dan de helft van de respondenten vindt de omvang van 20 gezinnen precies goed. Het aantal respondenten dat 20 gezinnen te weinig vindt en het aantal dat 20 gezinnen teveel vindt voor de proef is nagenoeg gelijk, zie figuur 3-2.

Figuur 3-2; Wat vindt u van de omvang van de proef bij 20 gezinnen?

10% van de respondenten geeft een toelichting. Ook hier gaan de opmerkingen over de complexiteit van de proef. Een respondent verwoordt het zo: *'20 gezinnen lijkt mij weinig en is geheel afhankelijk van het totaal van de doelgroep die hiervoor in aanmerking komt. Proef moet als uitslag een goed beeld geven van het gemiddelde.'*

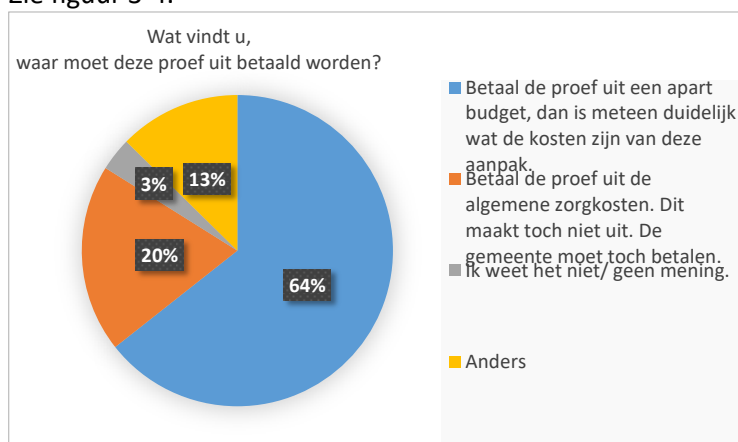
Ruim de helft van de respondenten vindt een proef van een jaar precies goed. 20% vindt dat een jaar niet genoeg is om een proef te houden en 11% vindt een jaar juist te lang voor de proef. Zie figuur 3-3.

Figuur 3-3; Wat vindt u van de tijdsduur van de proef?

11% geeft een toelichting. De opmerkingen bij deze vraag gaan ook over de complexiteit van de proef. Zo schrijft een respondent: *'Ook dit is afhankelijk van de complexiteit binnen de gezinnen. Bij wat eenvoudige problemen op meerdere vlakken zou de proef korter kunnen duren. Bij complexere zaken langer.'*

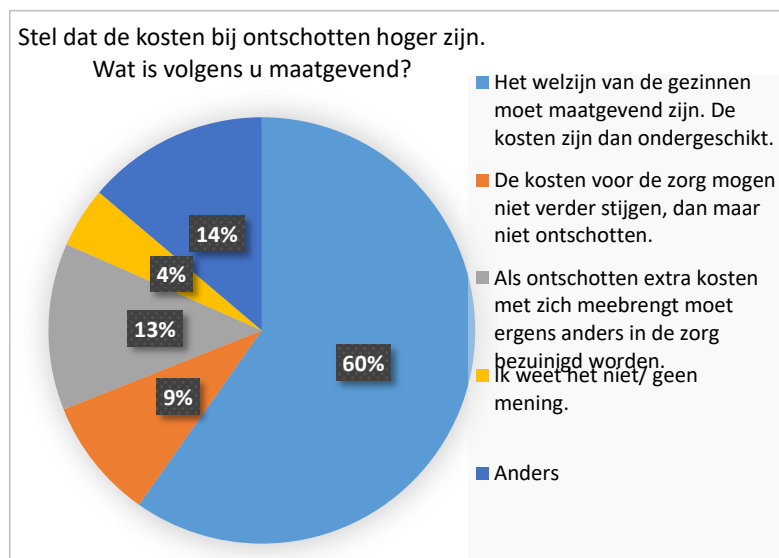
Bijna twee derde van de respondenten vindt dat de proef uit een apart budget betaald moet worden. 20% vindt dat de proef uit de algemene zorgkosten betaald kan worden en 3% weet het niet. Zie figuur 3-4.

Figuur 3-4; Waar moet deze proef uit betaald worden?

Van de 13% van de respondenten met een opmerking zeggen meerderen dat het bijna niet anders kan dan dat deze werkwijze goedkoper is. Een respondent zegt: *'het is een landelijk probleem, dus het zou terug gelegd moeten worden bij de landelijke politiek, maar als de gemeente het moet betalen dan maar uit de zorgpot'.*

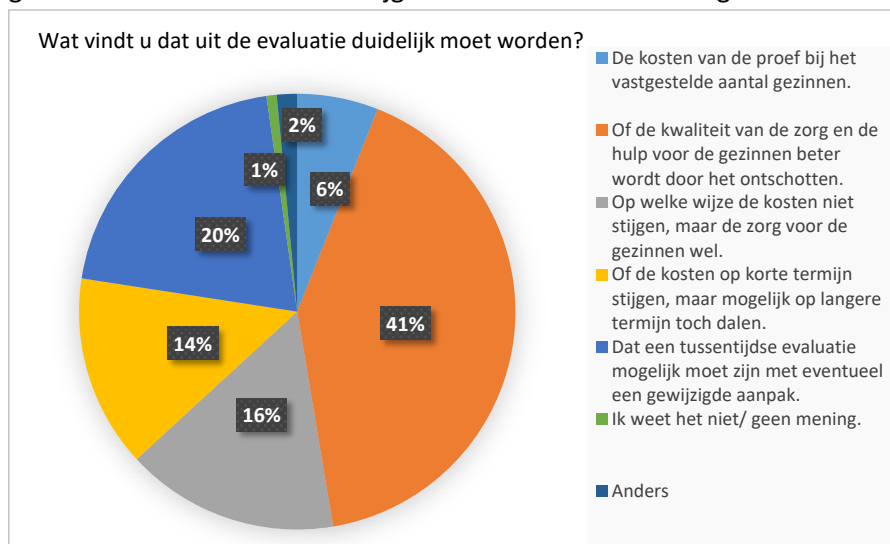
Zestig procent van de respondenten vindt dat het welzijn van de gezinnen maatgevend moet zijn. De kosten zijn dan minder van belang. 9% vindt dat de zorgkosten niet mogen stijgen en 13% is van mening dat bij hogere kosten ergens anders in de zorg bezuinigd moet worden. 4% weet het niet. Zie figuur 3-5.

Figuur 3-5; Stel dat de kosten hoger zijn dan de huidige kosten. Wat is dan volgens u maatgevend?

14% van de respondenten verwacht, in ieder geval op termijn, een verlaging van de kosten. Ook minder regeldruk voor de gezinnen en de zorgverleners. Een van de respondenten zegt het zo: *'Ik verwacht eigenlijk al dat de kosten eerst hoger zullen zijn. Ook dat bij een gedegen ontschotting en evaluatie en tussentijds doelen bijstellen de kosten lager moeten zijn.'*

41% van de respondenten vindt dat uit de evaluatie duidelijk moet worden of de kwaliteit van zorg verbeterd door de proef. Nog eens 16% wil weten op welke wijze de kosten niet stijgen maar de zorg wel en 14% wil weten of de kosten op termijn dalen. 20% vindt het belangrijk dat tussentijds wordt geëvalueerd zodat eventueel bijgestuurd kan worden. Zie figuur 3-6.

Figuur 3-6; Wat vindt u dat uit de evaluatie duidelijk moet worden?

Na het beantwoorden van de vragen hebben 15 respondenten nog een opmerking gemaakt. De meeste opmerkingen gaan over de kosten en het probleem hoe dat goed inzichtelijk gemaakt kan worden. Verder denkt men dat de proef een positief effect heeft op de geselecteerde gezinnen. Zoals een respondent stelt: *'Naar mijn mening altijd een win-win situatie waar iedereen beter van wordt!'*

Conclusie: de klankbordgroep staat positief tegenover een proef, maar ziet wel de nodige bedreigingen bij de uitvoering. Ook vindt men het geen uitgemaakte zaak dat de kosten zullen dalen. Althans op de korte termijn.

3.3 Eigen waarnemingen adviesraad

Naast de antwoorden van de klankbordgroep heeft de ASD kennis genomen van maatregelen en proeven elders in het land. Ook daar is men bezig om de schotten die er zijn tussen de verschillende sociale wetten en waarmee gezinnen worden geconfronteerd, weg te nemen. De resultaten van de maatregelen elders hebben een wisselend succes.

Ook heeft de ASD er kennis van genomen, dat het College de opdracht van de gemeenteraad voortvarend heeft opgepakt en al diverse maatregelen heeft genomen om de opdracht van de gemeenteraad uit te voeren.

Dit laatste houdt in dat de ASD de kans loopt met dit advies in te breken in een al lopend traject en dat het advies wellicht als 'mosterd na de maaltijd' wordt gezien. De ASD realiseert zich dat. Ondanks dat hoopt de ASD dat het advies op onderdelen nog kan bijdragen aan een goede en wellicht betere uitvoering van de proef.

4. Advies

4.1 De vraagstelling

De adviesraad sociaal domein geeft dit ongevraagd advies in de hoop dat dit kan bijdragen aan een grotere kans op succes van de voorgenomen proef.

De vraag die de ASD wil beantwoorden is:

Op welke wijze is een proef met een regelvrij sociaal domein uit te voeren met daarbij de grootste kans op een verbeterd welzijn van de gezinnen in combinatie met een mogelijke kostenbesparing.

4.2 De bevindingen aan de hand van participatieproces

Uit de reacties vanuit de Klankbordgroep blijkt duidelijk dat er grote steun is voor het uitvoeren van een proef met een regelvrij sociaal domein. Niet alleen over het idee van een integrale aanpak van de problemen bij gezinnen en personen, maar ook over de omvang en de tijdsduur. De meerderheid van de respondenten is eveneens van mening dat het maatschappelijk welzijn belangrijker is dan de eventuele kostenvoordelen. Ook als de kosten hoger uitvallen moet de gemeente blijven zoeken naar een integrale aanpak.

Net als de klankbordgroep ziet ook de ASD heel veel kansen in het raadsinitiatief om in de gemeente Oosterhout een pilot uit te voeren met een integraal regelvrij sociaal domein. In deze proef worden de regels van de Participatiewet, Jeugdwet, WMO en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening zoveel mogelijk in samenhang toegepast. De ASD verwacht dat een integrale aanpak van de problemen, waar gezinnen in onze gemeente tegenaan lopen, leidt tot een grotere kans op een structurele oplossing en meer kansen op een betere toekomst. In die zin is het initiatiefvoorstel van de gemeenteraad een prima stap om in het sociaal domein te zorgen voor een beleid dat leidt tot bevredigende oplossingen.

4.3 Advies aan het college

Aansluitend aan het voorgaande heeft de ASD de volgende adviezen:

Periode te kort voor een goede evaluatie; neem meer tijd

Tegelijkertijd realiseert de ASD zich dat het in eerste instantie slechts een pilot betreft. Bij een pilot moeten heldere doelstellingen geformuleerd worden om een goede evaluatie mogelijk te maken. De door de raad reeds in september 2020 gewenste evaluatie komt volgens de ASD te snel. Het lijkt ons onmogelijk op zo'n korte termijn het gewenste aantal gezinnen voor de pilot te selecteren en de integrale aanpak daarop gedurende langere tijd toe te passen. Als in september de evaluatie moet plaatsvinden is er te weinig tijd om op een gedegen manier de effecten te meten.

Ons advies: neem meer tijd. Liever goed dan snel een proef uitvoeren.

Benoem concrete doelstellingen om resultaten te kunnen meten

In het initiatiefvoorstel heeft de gemeenteraad geen doelstellingen geformuleerd. Impliciet wordt in het voorstel een kostenbesparing genoemd. Voor de ASD zijn kostenbesparende maatregelen zeker niet de belangrijkste reden om een dergelijke pilot als succesvol te bestempelen. Het levensgeluk en de verbeterde toekomstvisie van de geselecteerde gezinnen wegen voor de ASD zeker zo zwaar, zo niet zwaarder. Kostenbesparing kan in deze korte evaluatieperiode nauwelijks gemeten worden en daardoor geen factor van gewicht zijn.

Ons advies: Benoem doelstellingen om goed te kunnen meten of de proef een succes is. Probeer te concretiseren hoe levensgeluk en een verbeterde toekomstvisie als doelstelling gemeten kunnen worden in de proef.

Kostenbesparing mogelijk op termijn realiseren; neem kostenbesparing mee als afgeleide doelstelling
Mogelijk leidt een regelvrij integraal domein op termijn tot kostenbesparing. Het is te overwegen om voor de voorgenomen pilot een apart budget beschikbaar te stellen zodat de uitvoering hiervan niet hoeft te leiden tot extra kortingen op het uitvoeren van de reguliere zorgtrajecten.

Het is verder een te verwachten risico dat een integrale aanpak van de problemen op gezinsniveau leidt tot een groot aantal uren overhead. Dit vanwege de complexiteit en de daarbij noodzakelijke onderlinge afstemming tussen zorgverleners. Deze onderlinge afstemming kan leiden tot extra tijdsinspanningen bij deze zorgverleners vanwege noodzakelijke vergaderingen. Met name omdat men geen ervaring heeft met een integrale aanpak tussen de domeinen. De kosten van dergelijk overleg zouden slechts gedeeltelijk mee mogen tellen in de evaluatie.

Ons advies: Neem kostenbesparing mee als afgeleide doelstelling en experimenteer vanuit een apart beschikbaar gesteld budget. Dit experimenteren overigens niet ten koste van de gezinnen.

Aanstellen van een mentor met doorzettingsmacht

Het grote voordeel voor de geselecteerde gezinnen zou wel eens kunnen zijn, dat ze slechts met één medewerker namens de verschillende sociale partijen te maken krijgen. De ASD denkt dat het aanstellen van een mentor/coach, die wellicht ook doorzettingsmacht krijgt over de te nemen maatregelen, de integrale aanpak kan bevorderen. Daarbij moet bedacht worden dat niet alle problemen in een gezin op het bordje van de gemeente liggen. Een integrale oplossing en aanpak vraagt wellicht ook inspanningen van de woningbouwcorporatie en de GGZ en misschien nog wel andere instanties. Mogelijk kan een mentor/ coach dit gemakkelijker aanpakken.

Ons advies: stel een mentor/ coach aan met doorzettingsmacht zodat ook andere instanties als de gemeente verplicht zijn de adviezen van de mentor/ coach op te volgen.

Tenslotte

De adviesraad sociaal domein is bijzonder enthousiast over deze proef en hoopt dat de resultaten zullen leiden tot een structurele aanpak, waarbij altijd de problematiek in samenhang wordt bekeken en opgelost. Als dat op korte termijn tot hogere uitgaven leidt is dat verantwoord naar de mening van de ASD. Met name vanwege de mogelijk op langere termijn geboden extra mate van levensgeluk en toekomstvisie van inwoners, die wellicht ook leidt tot het doorbreken van problematiek bij opvolgende generaties. De integrale en structurele aanpak leidt mogelijk op langere termijn tot kostenbesparingen voor de samenleving.

Adviesraad Sociaal Domein Oosterhout

Oosterhout, 6 februari 2020

Leny van der Ende-van Adrichem
Voorzitter